

СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Наразі існує багато проблем із журналістською спільнотою на окупованих територіях. Зайва політизація контенту замість уваги на гуманітарних та безпекових темах. Відсутність інформування українськими новинами, повне їх блокування. Пропаганда, яку використовують як один із напрямків інформаційної війни через засоби масової інформації. Окрім мілітаристської складової та силових методів, застосовується економічний тиск, диверсії в галузі інформаційної інфраструктури. Здійснення інформаційних атак на окупованих територіях вже стало невід'ємною частиною життя українців, яким нав'язують ідеї федералізації, проблеми Криму тощо.

Управління поведінкою людини може бути структурним, як в армії, коли керівник віддав накази й керує підлеглими, так і безструктурним, в цьому випадку навколо громадськості формується таке інформаційне поле, яке буде стимулювати її діяти так, як потрібно «верхівці» керуючої області. Цілеспрямоване й системне просування певних ідей безструктурним способом є пропагандою, якою пронизані всі медіаресурси [Слова та війни].

Журналісти все частіше стикаються з критикою та інтернет цькуванням щодо своїх висловлювань на складні теми. Інформаційну війну можна розглядати як новий вид бойових дій, активну протидію в інформаційному просторі. Російська пропаганда націлена щодо послаблення України в політичному, економічному, інформаційному плані, являючи собою глибоку і багаторівневу агресію. Незліченні фейки отримуються не тільки від ЗМІ, а й в соціальних мережах. Деякі з них навіть підтримують агресію аудиторії до новин, що освітлюють журналісти [Гнатюк]. Саморегулювання соціальних мереж зараз вже не є ефективним методом боротьби та варто встановлювати вищі закони для того, щоб позбутися надмірного дезінформування серед українського населення.

Результатом інформаційної війни є значні людські та матеріальні втрати, як серед цивільного населення та об'єктів, так і серед військових. Використання збройних сил у Криму, реклама і позиція щодо терористів Донбасу безпосередньо порушує міжнародне гуманітарне право і є закликом до його порушення. Росія спростовує негативні звіти та коментарі шляхом обмовляння медіа, ставлячи під сумнів авторитетність та значущість інформації, наприклад, про збройну анексію Криму, що відбулася у 2014 році: «Росія не брала участь у конфлікті. Росія підтримувала кримських повстанців. Росія спланувала все». Тільки одне з цих тверджень може бути правдою. Те, що Путін зробив всі ці три заяви перед камерами, показує до якої міри дійшли російські ЗМІ, маніпулюючи обманом [Яворська 2016].

Ініціатором «гібридних війн» виступають держави з тоталітарними та неоімперіалістичними режимами, які зважають на негативну реакцію світової спільноти щодо силових акцій і початок повномасштабної війни, проте у внутрішньополітичному аспекті сподіваються на «дух перемоги» [Цюрупа 2015: 63].

Агресор розгорнув шалену пропагандистську війну – з побудовою «в телевізорі» альтернативної зомбі-реальності, яка нічого спільного не має з істиною. У самих військових структурах створено своєрідні спецсили інформаційної війни. Є підпорядкована владі та жорстоко контрольована система засобів масової інформації, спеціальні бойові підрозділи інформаційної війни й призовані в них журналісти [Гнатюк]. Крім того, за допомогою інформаційної зброї розгорається ксенофобія, тероризм і дискредитується український уряд. Усе це свідчить не тільки про ведення інформаційної війни, а й про її протиправність, порушення міжнародного права.

До прямого вторгнення на територію України був чітко сформований підготовчий етап – цілий комплекс заходів держави-агресора перед війною. Насамперед розбудова армії та інших силових формувань; різноманітні втручання у внутрішні справи країни – майбутньої жертви, у вибори; підбурювання до масових виступів проти влади; створення різноманітних фінансованих пропагандистських організацій і партій; налагодження системної інформаційної обробки населення – як власного, так і країни-противника, і, що не менш важливо, – світової спільноти. І все це вже була гібридна війна [Залізняк 2017].

На початку 2013 року начальник Генштабу збройних сил Росії В. Герасимов прямо, не оглядаючись на потреби конспірації та дипломатії, розказав тактику ведення гібридної війни проти України:

Акцент методів протиборства, зміщується в бік широкого застосування політичних, економічних, інформаційних, гуманітарних та інших невійськових заходів, які тріалізуються із залученням протестного потенціалу населення. Все це доповнюється воєнними заходами прихованого характеру, у т.ч. через реалізацію інструментів інформаційного протиборства і через дію сил спеціальних операцій. До відкритого застосування сили, зазвичай під виглядом миротворчої діяльності та кризового врегулювання, перехід робиться тільки на якомусь етапі, в основному для досягнення остаточного успіху в конфлікті [цит. за: Горбулін 2014].

Цього було достатньо аби зрозуміти, що Росія готує велику війну проти України.

У Воєнній доктрині Росії немає поняття гібридної війни, але міститься визначення характерних особливостей сучасних воєнних конфліктів. Йдеться про «комплексне застосування воєнної сили, політичних, економічних, інформаційних та інших заходів невійськового характеру, які реалізуються широким використанням протестного потенціалу населення і сил спеціальних операцій» [Світова гібридна війна: 37]. Окремий глобальний напрям діяльності пропагандистів РФ – це, безперечно, спекуляції на історичні теми. Здебільшого обігруються такі судження: «Крим і “Новоросія” – одвічно російські території», «Україна як штучне утворення, яке не має історії до 1991 року», «Територія України є подарунками або царів, або більшовицьких вождів», «Українці – народ-зрадник, який під час Другої світової війни був у колаборації й не зробив жодного внеску в перемогу над Гітлером» [Вагнер 2015].

Зростання рівню відповідальності журналіста до аудиторії та своїх колег піде на користь свободі слова і демократії. Велику роль у протидії та перемозі в інформаційній війні грають саме засоби масової інформації. Факти, що висвітлюють медіа, акценти на певні явища чи аспекти протистояння, формують думку аудиторії про конфлікт, стимулюючи до

потрібної реакції. ЗМІ мають можливість перетворювати малі конфлікти на масштабні війни та навпаки. В протидії інформаційній війні виступає також безпосередньо громадськість, особи з активною життєвою позицією, які через інтернет доносять інформацію відмінну від такої, яка нав'язується суспільству ззовні.

ЛІТЕРАТУРА

- Вагнер, О. (2015). *Проект українських істориків розвінчує історичні міфи російської пропаганди*. В: Радіо Свобода, 10 січня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26786505.html> (17.04.2018).
- Гнатюк, С. Л. Журналістика на території України в умовах гібридної війни: межі та можливості державного регулювання. URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/8122016-258af.pdf> (19.04.2018).
- Горбулін, В. (2014). «Гібридна війна» як ключовий інструмент російської геостратегії *реваншу*. «Стратегічні пріоритети», № 4 (33). 5–12.
- Залізняк, Л. (2017). *Україна і Росія: війна цивілізацій*. «Універсум», № 3-4. 4–11.
- Світова гібридна війна: український фронт, під ред. В. П. Горбуліна. Харків: Фоліо, 2017
- Слова та війни (2017). Україна в боротьбі з російською пропагандою, під ред. В. Єрмоленко. Київ: К.І.С. URL: https://issuu.com/internews-ukraine/docs/words_and_wars_ukr (10.04.2018).
- Цюрупа, М. (2015). *Питання визначення сутності «гібридної війни»: на прикладі збройної боротьби на сході України (середина 2014 – кінець 2015 рр.)*. «Наукові записки інституту політичних і етнонаціональних досліджень», вип. 5/6 (79/80). 56–65.
- Яворська, Г. М. (2016). *Гібридна війна як дискурсивний конструкт*. «Стратегічні комунікації», № 4 (41). 41–48.

Istota wojny informacyjnej Rosji z Ukrainą

Artykuł ujawnia problem potężnego wpływu na ludność cywilną poprzez rozprzestrzenianie fałszywych, fałszywych, wrogich grup informacyjnych na terytoriach okupowanych Ukrainy, zagrożenia wolności konsumpcji informacji w przestrzeni medialnej, zachęcania do jednego modelu zachowań masy słuchaczy. Zmiana lub wzmocnienie systemu medialnego jest najlepszym sposobem na stymulowanie odbiorców do kształtowania moralno-etycznych zasad i wartościowania odbioru.

Słowa kluczowe: *media, wojna informacyjna, dziennikarstwo, propaganda, agresja.*

The essence of Russia's information war against Ukraine

The article reveals the problem of powerful influence on the civilian population through the spread of fake, false, hostile, information groups in the occupied territories of Ukraine, threat to the freedom of information consumption in the media space, encouragement of one model of behavior of the mass of listeners. Changing the media system or strengthening one is the best way to stimulate the audience to form the moral, ethical, value principles of the audience.

Key words: *media, information war, journalism, propaganda, aggression.*